

Refugiats climàtics: la veritable catàstrofe ambiental

«L'impacte més gran del canvi climàtic podria ser la migració humana, amb milions de persones desplaçades per l'erosió de la costa, les inundacions i la interrupció agrícola»

Dos nens ajupits prop d'un llac en sequera | Europa Press

Cada 20 de juny se celebra el dia mundial del refugiat, com a homenatge a les persones refugiades d'arreu. La primera celebració mundial va ser el 2001, per commemorar el 50è aniversari de la Convenció de l'Estatut dels Refugiats de 1951, que estableix que tota persona té dret a buscar protecció; sigui qui sigui, vingui d'on vingui, si s'ha vist forçada a fugir. Fins ara, s'han comptabilitzat fins a 100 milions de persones forçades a abandonar les seves cases per conflictes, guerra i persecució. Una bona part, però, ho han fet per problemes mediambientals; ara bé, quants?

La migració ha estat sempre una estratègia d'adaptació a l'entorn canviant; però el nombre de persones obligades a migrar pel canvi climàtic augmenta des dels noranta. Es fa difícil saber el nombre de refugiats climàtics, perquè quan les persones es desplacen a conseqüència dels impactes del canvi climàtic els solen empènyer també altres forces. Ara bé, per més que hi coincideixin altres factors socials i econòmics, no es pot negar la influència del canvi climàtic en la migració i els desplaçaments. De fet, des del 1990 el Grup Intergovernamental d'Experts sobre el Canvi Climàtic (IPCC) sosté que l'impacte més gran del canvi climàtic podria ser la migració humana, amb milions de persones desplaçades per l'erosió de la costa, les inundacions costaneres i la interrupció agrícola. La predicció de l'ONU és que l'any 2050 n'hi haurà 1.000 milions de refugiats climàtics.

Xifres fiables ajuden a prendre consciència de l'escala del nombre de persones desplaçades per desastres naturals. El 2016, es van veure obligats a deixar casa seva per desastres meteorològics, com inundacions i huracans, 24 milions de persones; molts eren desplaçats interns, no "refugiats climàtics". Des dels 60, l'augment de temperatura ha reduït el llac Txad en un 90%, i en aquest segle pot desaparèixer del tot; els 40 milions de persones que hi viuen es veuran obligades a emigrar. Quan els deltes de grans rius es tornin inhabitable per la pujada del nivell del mar, els qui hi viuen també es veuran forçats a migrar. [Difícilment succeirà als Països Baixos, millor protegits.]

El canvi climàtic comprometrà també la "capacitat de càrrega" de grans parts del món i forçarà la migració, segons el darrer informe d'avaluació de l'IPCC. Processos com l'augment del nivell del mar, la salinització de les terres agrícoles, la creixent desertificació i escassetat d'aigua; i esdeveniments com inundacions i tempestes minvaran la capacitat de les poblacions per obtenir aliments. Com també ho farà la manca de recursos. Senegal era un país molt ric de peix; però la sobrepesca posa en risc el mitjà de vida de moltes persones ? no pas l'artesanal local, sinó la industrial europea. Els pescadors locals han d'anar cada cop més endins i córrer més riscos. Si Àfrica alimenta Europa, els africans es veuen forçats a pujar a les piragües per migrar on són duts els peixos.

Són els països més pobres, els menys responsables de les emissions de gasos d'efecte hivernacle, els que es veuen afectats per la velocitat dels canvis ambientals, i per l'escala ?pel nombre de persones involucrades. I, les persones més vulnerables no són les que tenen més probabilitats de migrar. El sud global és víctima d'una doble injustícia. Els països industrialitzats, enriquits a costa dels recursos d'altres països i que emetem més gasos d'efecte hivernacle a l'atmosfera, forcem els habitants de les regions més pobres a deixar les seves cases. Són víctimes per segona vegada. En el grau de vulnerabilitat de regions i persones també hi intervenen factors no climàtics, com la política nacional i internacional, el creixement de la població i la resiliència comunitària davant els desastres naturals.

Basant-se en les previsions d'emissions de gasos d'efecte hivernacle, l'IPCC dibuixa tres escenaris. El millor, contempla reduir fortament les emissions i posar en marxa una mena de Pla Marshall per a l'adaptació; en el pitjor, tot es farà "com sempre". En aquest cas, la migració a gran escala serà realitat o serà superada. I més enllà de certs límits, lluny d'alleugerir les regions de sortida, la migració en socava el creixement econòmic i les consagra definitivament a la decadència. Als països receptors, n'augmenta la pressió sobre les infraestructures i els serveis urbans. Potser per això des del nord global hi ha un intent col·lectiu d'ignorar l'envergadura del problema, en comptes de garantir una resposta política centrada en les persones a nivell nacional i internacional.

El terme "refugiats climàtic" no és una denominació contemplada en el dret internacional; hi ha resistència a ampliar la definició. En una decisió històrica, el Comitè de Drets Humans de les Nacions Unides va dictaminar que els que fugen de desastres provocats pel canvi climàtic no poden ser retornats als seus països d'origen. La decisió va sorgir pel cas d'un home de Kiribati, que va buscar protecció a Nova Zelanda per l'amenaça de l'augment del nivell del mar al seu país. Si bé el comitè finalment va dictaminar en contra ?la seva vida no estava en perill immediat? ens enfronta a la realitat d'un greu problema. A mesura que s'intensifiquin els desastres naturals, tal vegada la decisió podria ser una salvaguarda per als qui fugen dels seus països d'origen per raons climàtiques.